

Francuski rudnici na Medvednici

Mea Bombardelli

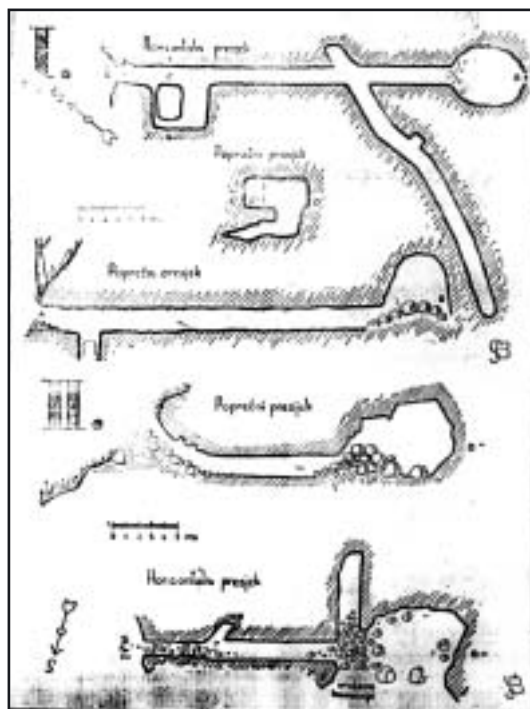
Pitate li nekog ima li, ili je li nekad bilo rudnika na Medvednici, možda čujete za tzv. rudnik Zrinskih na Plazuru u blizini planinarskog doma »Grafičar« i kapelice Sv. Jakoba. Podaci o starosti tog rudnika variraju, ali vjerojatno su već u XVI. stoljeću iz njega grofovi Zrinski vadili olovni sjajnik (galenit) te ga prerađivali u srebro koje im je trebalo za kovanje novca. Rudnici nisu otvoreni za posjet, ali ulaz može vidjeti svaki posjetitelj planinarskog doma »Grafičar«.

Manje je poznato da se na zagorskoj strani Medvednice, ispod donje stanice skijaške trosjedne žičare nalaze malo mlađi, takozvani »Francuski rudnici«.

Kanal s jezercem u Trećem rudniku

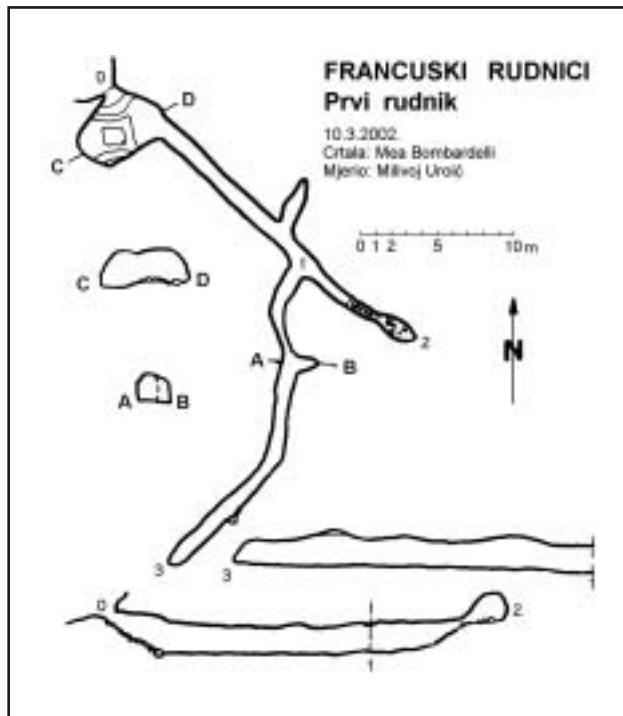
foto: Vlado Božić

Nacrč Srečka Božičevića objavljen prije pola stoljeća u Narodnom listu

POVIJESNI PREGLED

Prema nekim izvorima, seljaci sa zagorske strane Medvednice pričali su da je francuski grof Carion došao u naše krajeve nakon francuske revolucije (1789.). Prema drugim, pouzdanijim izvorima (Horvat 1958., Oštrić 2002.), Henri Carion je 1872. godine kupio dvorac grofova Oršića u Gornjoj Bistri, te počeo tragati za galenitom radi dobivanja srebra. Započeo je iskapanja u nekoliko rovova na sjevernoj padini Medvednice i izgradio cestu od Gornje Bistre do rudnika. U dvorcu u Bistri pronađeni su ostaci talionice u kojoj se ruda prerađivala. Rudnici su na kraju napušteni jer je količina pronađene rude bila premanjena da bi se proizvodnja isplatila. Carion je umro 1891. te je pokopan u bistranskoj Poljanici. Njegova obitelj živjela je u

dvorcu do drugog svjetskog rata, a rudnici su pali u zaborav.

Nakon izgradnje Crvenog spusta, Vladimir Horvat je od nekih skijaša saznao da se podno donje stanice žičare nalazi špilja s »dubokim ponorom i jezerima«. Početkom 1954. Horvat se zajedno sa Srećkom Božičevićem uputio u potragu, te susrevši u šumi lugara Škrlina saznao da se ne radi o špilji, već o starom rudniku (I. rudnik). Uz pomoć radnika žičare pronašli su i vodeni rov (III. rudnik), kao i ostatke još jednog rudnika koji se nalaze malo zapadnije (IV. rudnik). Božičević je izradio nacрте I. i IV. rudnika koji su objavljeni u Narodnom listu. U jesen iste godine Horvat i Tomislav Jutrović otkrili su do tada zatrpan ulaz u najduži rudnik (II. rudnik). Unutrašnjost svih rudnika bila je dobro očuvana. Uz pomoć mladih planinara i geologa, Horvat je otkopao zarušenja na ulazima i tako uredio rudnike.

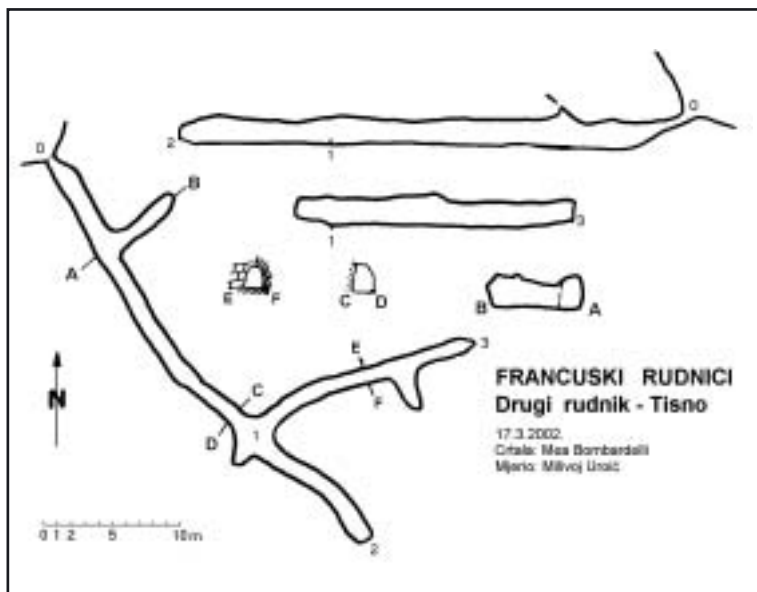
Osim toga označio je stazu plavo-bijelim markacijama. Nažalost, rudnici su nakon toga opet zapušteni. Mnogo godina poslije pronašao je Tomislav Jutrović i peti rudnik, no nismo uspjeli saznati gdje se nalazi.

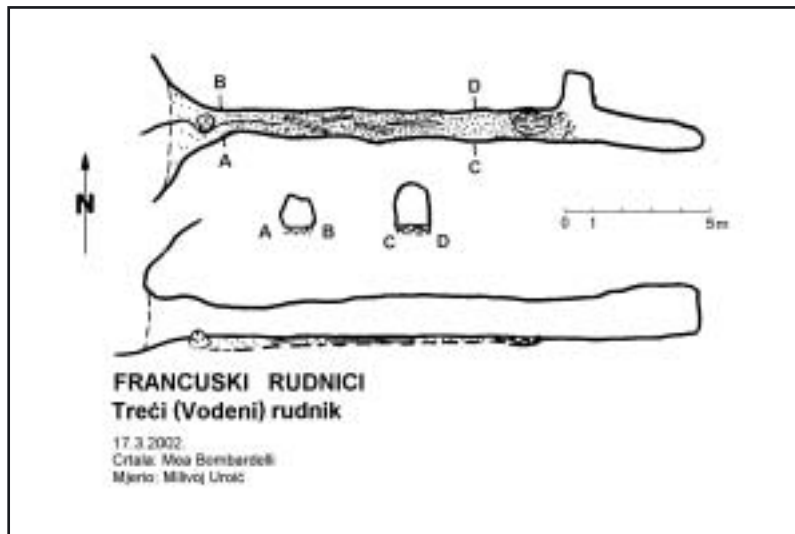
Nažalost, nekadašnja kružna planinarska staza (put br. 45) koja je obilazila četiri od ranije poznata rudnika, danas je gotovo neuočljiva.

NOVIJA ISTRAŽIVANJA

U nedjelju, 10. ožujka 2002. godine Zoran Bolonić, Vlado Božić, Jura Posarić, Milivoj Uroić i autorica ovog članka uputili su se na Medvednicu, kako bi gotovo 50 godina nakon Horvatovih istraživanja napravili nove nacрте rudnika. Krenuli smo od donje stanice trosjedne žičare slijedeći putokaz za »Francuske rudnike«. Odmah smo našli ulaz u prvi rudnik i bez većih teškoća ušli u nj. Napravili smo topografski nacrt i krenuli dalje. Malo niže smo našli uski, zemljom gotovo potpuno zatrpan ulaz u drugi rudnik, i odlučili sljedeći put doći s nešto alata, da proširimo otvor. Nastavili smo nizbrdo prateći mali potocić i primijetili s lijeve strane potoka otvor trećeg, »Vodenog rudnika«, no rudnik je bio ispunjen vodom. Malo smo otkopali zemlju s ulaza da omogućimo istjecanje vode. I ovaj smo rudnik morali ostaviti za sljedeći put. Spustili smo se do ceste i otišli oko 300 metara zapadnije i sa zavoja ceste otišli prema gore, te ubrzo našli veliki otvor i u blizini još

dvoru do drugog svjetskog rata, a rudnici su pali u zaborav.

ljini od 37 metara. Na 26-om metru odvaja se prema lijevo kanal duljine 18 m. Blizu ulaza, u duljini od 6 m, nalazi se plitko jezerce. I u ovom rudniku nalaze se dva kraća odvojka. Zbog položaja ulaza, otvor se lako zatrpava.

Treći (vodeni) rudnik nalazi se uz potok koji ga puni vodom. Stoga u nj nije bilo moguće ući prije »istjerivanja« vode. Glavni je kanal duljine 19 m, a na 14. metru odvaja se kratki kanal na lijevu stranu. Kad smo prvi put došli do rudnika, u ulaznom dijelu bio je ispunjen vodom do manje od 1 m od stropa. Nakon odvodnje moglo se kanalom hodati gotovo uspravno, gacajući po mulju. U mulju se nalaze drvene grede koje su ranije ubačene u vodu da bi se moglo proći hodajući po njima. Malo prije odvojka nalazilo se dublje jezerce, a odvojak i glavni kanal nakon odvojka bili su bez vode ili mulja.

jedan manji otvor. Izradili smo nacrt i ovog objekta te time završili s poslom za taj dan.

Već tjedan dana poslije, 17. ožujka, vratili smo se »naoružani« alatom u sastavu Zoran Bolonić, Vlado Božić, Milivoj Uroić, Mea Bombardelli, Vlasta Dečak i Velimir Barišić. Dio ekipe otkopavao je ulaz drugog rudnika »Tisno«, a dio je tjerao vodu iz Vodnog rudnika. Kada se konačno moglo ući u rudnike, oba objekta smo topografski snimili.

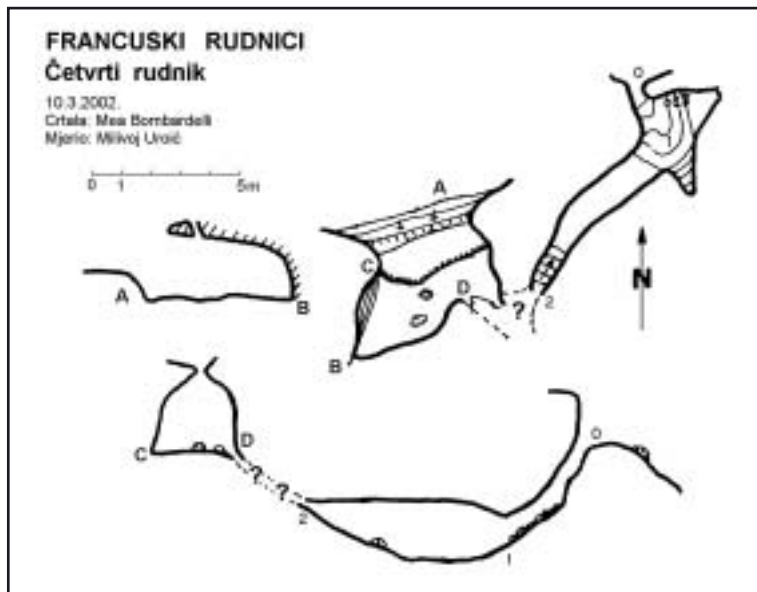
OPIS RUDNIKA

Prvi rudnik je dugačak je oko 55 metara. Na tlu ulazne prostorije, dimenzija 4x5 metara, nalazi se materijal nastao urušavanjem. »Grobnice« koju opisuje Božičević više nema. Glavni kanal ide u smjeru JI 18 metara, a zatim se račva. Malo prije račvanja na lijevoj strani je 4 m dug odvojak. U nastavku kanal je dijelom zatrpan i može se još provući u malu prostoriju dimenzija 1,5x2,5 m ispunjenu odronjenom zemljom. Desni kanal nastavlja se još 23 m od račvanja. Rudnik je prilično suh i u njemu smo uočili mnogo pauka. Rudnički kanali visoki su oko 1,8 m i široki oko 1 m.

Drugi rudnik »Tisno« je najveći, ukupne duljine gotovo 70 metara. Glavni kanal i ovdje ide u smjeru JI, u du-

njen vodom do manje od 1 m od stropa. Nakon odvodnje moglo se kanalom hodati gotovo uspravno, gacajući po mulju. U mulju se nalaze drvene grede koje su ranije ubačene u vodu da bi se moglo proći hodajući po njima. Malo prije odvojka nalazilo se dublje jezerce, a odvojak i glavni kanal nakon odvojka bili su bez vode ili mulja.

Četvrti rudnik nalazi se malo zapadnije od ova tri. Ovaj je rudnik najviše promijenjen od vremena kada je napravljen prvi nacrt. Izgleda da ulaz kojim smo mi ušli u kanal tada nije postojao, a tadašnji ulaz sada nije prohodan. Također, iako se na kraju tog kanala vidi dnevno svjetlo, nemoguće je proći

Pred ulazom u Drugi rudnik

foto: Vlado Božić

između ova dva dijela. Možda bi to bilo moguće nakon izvlačenja veće količine kamenja. Nismo mogli ući ni u osam metara dugačak široki kanal koji opisuje Božičević. Prema riječima čuvara žičare, Poljaka, koji je Horvatu i Božičeviću pokazao ovaj rudnik, veći otvor nastao je urušavanjem.

ZAKLJUČAK

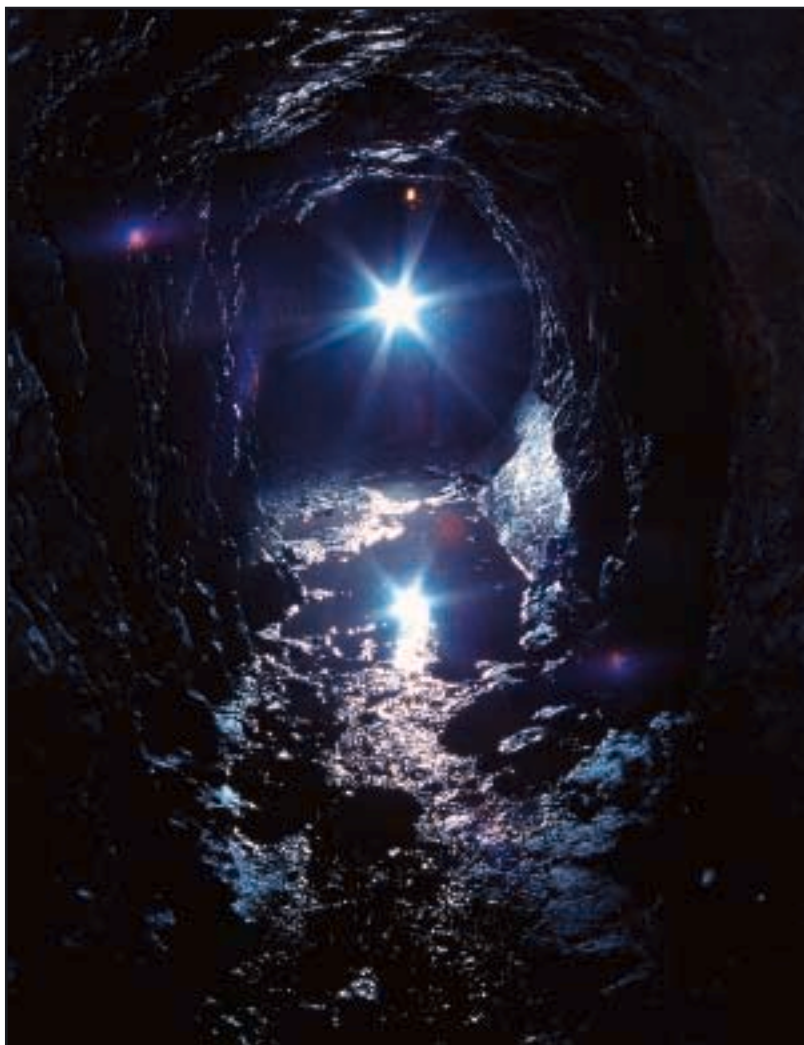
Nažalost nismo znali gdje se nalazi otvor petog rudnika (koji je otkrio Jutrović), a možda ima i drugih još neotkrivenih rovova. No, kako je prošlo više od stoljeća otkako se rudnici ne koriste, eventualni ulazi u druge rudnike zasigurno su zatrpani i neće ih biti moguće pronaći bez nacрта svih rudnika. Bilo bi zanimljivo usporediti nacрте rudnika iz doba njihove eksploatacije (ako su ikada rađeni) s ovim nacртima.

Položaj rudnika na sjevernoj strani Medvednice

LITERATURA:

- Božičević, S. (1954): U podzemlju koje je napušteno pred 150 godina - Zanimljiva Medvednica i sa zagorske strane, Narodni list 7.XI., Zagreb.
- Božičević, S. (1957): Rudnici na Zagrebačkoj gori, Otkrića, 5, 316-317, Zagreb.
- Božičević, S. (1969): Vladimir Horvat i njegovih 500 stuba na Medvednici, str. 11, 29, Zagreb.
- Božičević, S. (1986): Tragom napuštenih rudnika po Medvednici, Priroda, 9-10, 251-253, Zagreb.
- Božičević, S. (1994): Rudarstvo na planini Medvednici, Ekološki glasnik 9-10, 36-38, Zagreb.
- Božičević, S. (1994): Zaboravljene zanimljivosti Medvednice - 6. Francuski ili Carionovi rudnici, Hrvatski planinar 9-10, str. 200, Zagreb.
- Čaplar, A. (2001): Panonska Hrvatska, str. 37-38, Zagreb.
- Čepelak, M., Malinar, H., Zagorščak, D., Zebec, V. (1986): Francuski rudnici u Bistranskoj gori, Mineraloški vodič po Medvednici, str. 21-22, 50, Zagreb.
- Đurek, Z. (2000): Povijesna kronika Medvednice, Medvednica - park prirode, str. 90, Zagreb.
- Godrijan-Videc, N. (1995): Otkopavaju se Francuski rudnici, Večernji list, 22.VII., str.10, Zagreb.
- Hirc, D. (1905): Francuski rudnici, Prirodni zemljopis Hrvatske, 155-156, Zagreb.
- Horvat, V. (1958): 500 stuba i njihova okolina, Naše planine 4, 210-219, Zagreb.
- Kišpatić, M. i Tučan, F. (1914): Olovo, Slike iz Rudstva, str. 124, Zagreb.
- Kopic, J. (1984): Francuski rudnici, Vodič po Medvednici, str. 49, Zagreb.
- Kopic, J. (1988): Francuski rudnici, Vodič po Medvednici, str. 51, Zagreb.

Kontrasti svjetla u Trećem rudniku

foto: Vlado Božić

Plavi saljev u Prvom rudniku

foto: Vlado Božić

- Lj. M. (1982): Kamo na vikend? (Ne)poznata Medvednica, Vjesnik, 30.VII., str. 5, Zagreb.
- Marković, S. (2002): Bistranska gora (Francuski rudnici), Hrvatske mineralne sirovine, str. 43, 54, 71, Zagreb.
- Oštrić, V. (2002): Na zagorskim padinama Medvednice, Hrvatski planinar 2, 42-47, Zagreb.
- Oštrić, V. (2003): Povećava li se broj zapuštenih putova na Medvednici?, Hrvatski planinar 6, 173-176, Zagreb.
- Poljak, Ž. (1960): Stari rudarski rovovi, Medvednica, planinarski vodič, 16-17, Zagreb.
- Poljak, Ž. (1970): Francuski rudnici, Medvednica, str. 10, 11, 48, Zagreb.
- Poljak, Ž. (1974): Francuski rudnici, Planine Hrvatske, str. 160, Zagreb.
- Poljak, Ž. (1976): Francuski rudnici, Medvednica - planinarsko-turistički vodič, str. 35, Zagreb.
- Poljak, Ž. (1981): Francuski rudnici, Planine Hrvatske, str. 162, Zagreb.
- Poljak, Ž. (1996): Francuski rudnici, Hrvatske planine, str. 81, Zagreb.
- Poljak, Ž. (1998): Francuski rudnici, Hrvatske planine, str. 81, Zagreb.
- Poljak, Ž. (2001): Francuski rudnici, Hrvatske planine, str. 56, 79, Zagreb.
- Poljak, Ž., Čaplar, A. (2001): Francuski rudnici, Medvednica - planinarsko-izletnički vodič, str. 76, Zagreb.
- Sinkovec, B. i Palinkaš, L. (1988): Rudne pojave na Medvednici, Geološki vjesnik, 41, 395-405, Zagreb.

FRENCH MINES

French mines on Medvednica came about at the end of the 19th century when H. Carion started excavations on the northern slope of Medvednica looking for galena/lead sulphide around 1872. The found ore was processed into silver in a smelting plant in Gornja Bistra although the quantity of the found ore was too small to be worthwhile manufacturing. For this reason the mines were in the end abandoned and soon forgotten.

The mines were rediscovered in 1954 during the construction of a skiing downhill. V. Horvat was in charge of a research in which four mines have been discovered and explored and their entrances widened. Blueprints of the two mines drawn up by S. Božičević were published. The fifth mine was later discovered but its location is up to day still unknown.

In March 2002 a group of speleologists from SO HPD »Željezničar« has re-explored all four discovered mines and drawn up their blueprints. The entrance to the second mine needed to be widened by throwing out landslides while water needed to be taken out from the third mine.

The miners' canals are about 1.8 m high and about 1 m wide. The longest mine has 70 meters.